

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота
на тему: «Складні речення в англійській та українській мові»

Студентки групи ПА 08-20
факультету германської філології
денної форми навчання
спеціальності 035 Філологія
Скиби Тетяни Василівни

Науковий керівник:
доктор філологічних наук
Стеріополо Олена Іванівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ПРО СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	5
1.1 Дефініція складного речення.....	5
1.2 Типи складних речень в англійській та українській мові.....	6
1.3 Способи об'єднання речень у складні речення.....	7
Висновки до першого розділу	10
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЗРАЗКІВ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.....	11
2.1 Порівняння складних речень у двох мовах.....	11
2.2 Використання складних речень у письмових та усних виразах	13
Висновки до другого розділу.....	15
ВИСНОВКИ.....	15
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	18

ВСТУП

Актуальність теми. Протягом майже півстоліття особливу увагу багатьох дослідників привертають синтаксичні проблеми англійських складних речень. Серед цих питань є велика кількість проблем, які ще потребують подальшого наукового осмислення. Важливе місце займає питання про зв'язок складного речення як особливої синтаксичної одиниці з його складовими частинами.

На даному етапі розвитку лінгвістики можна сказати, що основні поняття добре визначені і структура складних англійських речень вивчена, але комунікативні типи в сучасних англійських реченнях все ще знаходяться в центрі увагу лінгвістів.

Власне, в основі поділу зв'язків між частинами складнопідрядних речень закладено змістовний, а не формально-граматичний аспект, що власне і призводить до того, що, як і весь синтаксис, сурядно-підрядна схема у всіх індоєвропейських мовах схожа: враховуючи, що людський розум розвивається приблизно однаково у всіх країнах, мови, які безпосередньо реалізують мислення, відрізняються один від одного в основному лексикою, а не структурою граматичних категорій. У цьому випадку подібність мов дозволяє лінгвісту, який вивчає одну мову, досягти того, що робить лінгвіст, який вивчає іншу мову. При визначенні зв'язку між частинами складного речення не можна виходити тільки з формальних позначень, оскільки кількість цих позначень у всіх мовах вкрай обмежена і ніяк не відповідає кількості змістовних зв'язків, які можуть бути втілені в мові.

Складні речення – широко використовуються як засіб спілкування в усній і письмовій формах. Важливо враховувати особливості перекладів складних речень, включаючи всі їх варіації та типи зв'язку.

Об'єктом дослідження є складні речення англійської та української мов.

Предметом дослідження є розвиток і становлення складного речення в англійській та українській мові.

Метою даної роботи є виявлення особливостей складного речення, розгляд сурядного та підрядного зв'язку між частинами складного речення, а також практичне дослідження особливостей перекладу даних речень в англійській та українській мові.

Завдання, що випливають із мети:

- дати визначення складному реченню;
- визначити особливості складних речень в англійській та українській мові;
- порівняти складне речення в англійській та українській мові на прикладах;
- зробити відповідні висновки по роботі.

Структура роботи. Робота складається з двох розділів, п'яти підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 18 сторінок

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ПРО СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

1.1 Дефініція складного речення

Складне речення - це речення, що містить два і більше простих речень, пов'язаних сполучниками чи іншими засобами.

Одна з найбільш складних і цікавих лінгвістичних структур англійською та українською мовами, що складається з двох і більше простих речень, з'єднаних сполучниками. Сполучники можуть бути різними: координуючі, підрядні, або змішані. Координуючі сполучники, такі як "and", "but" та "or", використовуються для з'єднання рівноправних частин речення, тоді як підрядні сполучники, такі як "because", "although" та "if", використовуються для з'єднання частин речення, де одна частина є залежною від іншої.

В українській мові також є координуючі та підрядні сполучники. Наприклад, координуючі сполучники "і", "та" та "або" використовуються для з'єднання рівноправних частин речення, тоді як підрядні сполучники, такі як "якщо", "що", "хоча" та "бо", використовуються для з'єднання залежних частин речення.

Складні речення можуть мати багато різних форм і структур. Одним із способів утворення складних речень є використання відносних займенників. Наприклад, у реченні "The book, which I bought yesterday, is very interesting", "which" є відносним займенником, який відноситься до "book" і з'єднує дві частини речення: "The book is very interesting" та "I bought it yesterday". Українська мова також має відносні займенники, такі як "який", "що", "хто", які використовуються для побудови складних речень.

Складне речення - це речення, що містить два або більше простих речень, пов'язаних між собою сполучником або іншими засобами зв'язку.

Українською мовою: Складне речення - це речення, у якому два або більше простих речень у різних синтаксичних станах, які поєднані між собою сполучниками або без сполучників, залежними і незалежними одне від одного.

Англійською мовою: A compound sentence is a sentence that contains two or more independent clauses, joined by a coordinating conjunction or other linking devices.

У складних реченнях кожне просте речення має власну ідею, але вони пов'язані, щоб сформувані більш повну думку. Наприклад:

Українською: Я люблю грати на гітарі, тому що це робить мене щасливим.

Англійською: I love playing guitar, because it makes me happy.

У цьому реченні є дві прості речення, "Я люблю грати на гітарі" і "це робить мене щасливим", які з'єднані за допомогою слова "тому що" в українській мові і "because" в англійській мові. Таким чином, підвищити точність і різноманітність мовлення сприяють складні речення.

Складні речення можуть відрізнятися будовою і формою. Деякі з них містять підрядні речення, які вказують на причину, умову, мету, наслідок, обставину, час або місце. Інші складні речення можуть містити сполучники, такі як "and" або "but", які з'єднують два або більше простих речення.

Наприклад:

- Українською: Я був дуже втомлений, тому заснув миттєво.
- Англійською: I was very tired, so I fell asleep instantly.

У цьому реченні є одне головне речення, що містить два простих речення, що з'єднані за допомогою сполучника "тому". Перше просте речення "Я був дуже втомлений" є залежним, а друге просте речення "заснув миттєво" є незалежним.

Правильне розміщення розділових знаків є важливим у складних реченнях, щоб уникнути неправильного тлумачення, значення або двозначності речення. Також важливо звернути увагу на логічну послідовність між реченнями та ретельно продумати зв'язки між реченнями, щоб ідеї погано поєднувалися.

1.2 Типи складних речень в англійській та українській мові

В українській мові також існує кілька типів складних речень, зокрема:

Комплексне речення - це складне речення, що складається з двох або більше простих речень, які з'єднані сполучником, наприклад:

I woke up early this morning, and I went for a run.

Складне речення з розділовими конструкціями - це складне речення, що містить розділову конструкцію, таку як інверсія, апозиція, або обставинники, наприклад:

In the middle of the night, when everyone was sleeping, a loud noise woke me up.

Складне речення зі зворотом - це складне речення, що містить зворот, який виражає протилежне значення головному реченню, наприклад:

Tired as she was, she couldn't sleep.

Складне речення з підрядним реченням - це складне речення, що містить одне і більше підрядних речень, які залежні від головного речення, наприклад: She said that she would be here soon, but I'm not sure if I believe her.

Складне речення зі сполучником, що виражає протилежність - це складне речення, що має сполучник, який виражає протилежність між двома частинами речення, наприклад: She loves going to the beach, but her husband hates it.

Складне речення зі звертанням - це складне речення, що містить звертання до адресата, наприклад:

- Мамо, я зробив це завдання самостійно.

1.3 Способи об'єднання речень у складні речення

Існує декілька способів об'єднання простих речень у складні речення. Деякі з них:

Сполучники - це слова або фрази, які використовуються для об'єднання двох або більше простих речень в одне складне речення. Найбільш поширеними сполучниками є: and, but, or, so, yet, for, nor.

Приклади:

Я купив хліб, але забув молоко.

Він співав й танцював, тож всі звертали на нього увагу.

Розділові конструкції - це слова або словосполучення, які використовуються для об'єднання речень, але не містять сполучників. Розділові конструкції можуть бути вставними словами або фразами, які розмежовують речення.

Приклади:

- Мій брат закінчив університет, що, безумовно, припинило наші фінансові проблеми.
- На мою думку, це була чудова ідея, якщо ви хочете відвідати Лондон.

За допомогою інверсії - це зміна порядку слів у реченні, щоб зробити зв'язок між реченнями більш очевидним.

Приклади:

- Наприкінці гри з'явився цікавий момент, коли гравці зіткнулися на полі зі своїми колегами.
- Тільки після того, як поглянув на зошит знову, згадав, що забув написати своє прізвище.

Ці способи можна поєднувати між собою для створення складних речень.

Наприклад:

Вона любить грати на гітарі, тому що це робить її щасливо.

Я забув, куди положив ключі, тож зараз шукаю їх по всьому будинку.

Безсполучникове з'єднання речень - у цьому випадку речення об'єднуються без використання сполучників або розділових знаків, просто поставивши їх поруч.

Приклади:

- Вона зустріла свого друга на вокзалі, забрала його багаж і поїхала з ним додому.

- Ми вчилися цілий день, закінчили о 8 годині вечора, повечеряли і пішли спати.

Інфінітивний зворот - це коли одне речення закінчується інфінітивною формою дієслова, яка стає підметом наступного речення.

Приклади:

- Її батьки не могли дозволити собі поїздку за кордон, тому вони вирішили зберегти гроші.
- Щоб здобути успіх у цій справі, потрібно зосередитися на меті і планувати кожен крок уважно.

Умовне з'єднання речень - у цьому випадку одне речення є умовним, а наступне - результатом.

Приклади:

- Якщо завтра буде гарна погода, ми підемо на пікнік.
- Якби я був на твоєму місці, я би зробив те саме.

Ці способи об'єднання речень можуть бути використані окремо або в комбінації, залежно від того, які речення потрібно об'єднати і який ефект хочете досягти.

Протиставлення речень - це коли два речення протиставляються одне одному, зазвичай за допомогою сполучника "але", "та", "однак", "проте" тощо.

Приклади:

- Вона працює дуже багато, але завжди знаходить час для своїх друзів.
- Я знаю, що це складно, однак я вірю в свої сили і буду намагатися.

Порівняння - це коли два речення порівнюють між собою якісь ознаки, зазвичай за допомогою сполучників "як", "так само як", "на відміну від", "подібно до" тощо.

Приклади:

- Він говорить англійською так само добре, як і українською.

- На відміну від моїх батьків, я вирішив не продовжувати родинний бізнес.

Причинно-наслідкове з'єднання речень - у цьому випадку одне речення містить причину, а наступне - наслідок.

Приклади:

- Я забув вимкнути світло, тому рахунок за електроенергію вийшов дуже високим.
- Вона дуже старанно вчилася, тому отримала високі оцінки на екзаменах.

Ці способи групування речень можна поєднувати один з одним для досягнення більшого ефекту і більш точного вираження думки. Наприклад, складне речення може містити інфінітивне словосполучення і порівняння, або умовний сполучник і протиставлення речення.

Висновки до першого розділу

Підсумовуючи перший розділ, можна зробити такі висновки:

Складні речення є важливою частиною мови, зокрема української та англійської. Знання їх структури та характеристик може допомогти вам краще опанувати ці мови. Ось деякі висновки щодо поняття складного речення в українській та англійській мовах:

Складні речення складаються з двох або більше рівноправних частин, які можуть виконувати різні граматичні функції,

такі як підмет, присудок, додаток, обставина та інші.

Українська мова має більше можливостей для використання різних сполучників, таких як "і", "але", "або", "хоча" тощо, для з'єднання різних частин складного речення. Англійська мова, з іншого боку, використовує різні способи, такі як координація за допомогою сполучників "and", "but", "or", "although" та інших, а також субординування за допомогою сполучників "because", "if", "when" та інших.

У складному реченні можуть використовуватися різні види зворотів: дієприкметникові, дієприкметникові, інфінітивні, дієприслівникові тощо, які можуть надати реченню різноманітності та виразності.

Важливо розуміти, що складні речення можуть бути складними для розуміння, особливо новачкам. Поділ складного речення на окремі частини, усвідомлення залежностей між ними, вивчення типових моделей складнопідрядного речення допомагає краще зрозуміти складносурядне речення в українській та англійській мовах.

Правильне використання складних речень може допомогти покращити структуру та різноманітність письмової чи усної мови. Вони додають мовленню глибину, виразність і точність.

Використання складних речень також вимагає ретельного вибору та розташування різних компонентів речення, таких як підмет, присудок, обставина тощо, щоб досягти ясності та розуміння. Правильне використання складних речень може допомогти уникнути неоднозначностей та неправильних зв'язків між різними частинами речення.

Загалом, розуміння та вміння користуватися складними реченнями в українській та англійській мовах може покращити ваші мовні навички, розширити ваш лексичний запас та допомогти виразити ваші думки.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЗРАЗКІВ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

2.1 Порівняння складних речень у двох мовах

Порівняння складних речень в англійській та українській мовах досить подібні. У обох мовах порівняння можуть бути виражені за допомогою сполучників, таких як "як", "так само як", "на відміну від", "подібно до", "також", "крім того" тощо.

Однак, в англійській мові досить часто використовуються сполучники "both...and" та "not only...but also", щоб виразити одночасно два і більше порівнювані елементи. Наприклад, "Both John and Mary like to play tennis"

(Обоє Джон і Мері люблять грати в теніс) або "Not only did she study for the exam, but she also practiced speaking with a native speaker" (Вона не тільки вивчала для екзамену, але також вправлялася у спілкуванні з носієм мови).

Також, в англійській мові є певні форми порівняння, такі як "the same as", "similar to", "different from", "more/less...than", "as...as", які можуть використовуватися у складних реченнях для порівняння різних елементів.

Наприклад:

- He eats the same breakfast every day that his father used to eat (Він їсть той самий сніданок щодня, який їв його батько).
- My job is similar to yours, but with a few differences (Моя робота подібна до твоєї, але з деякими відмінностями).
- She is different from her sister in many ways (Вона відрізняється від своєї сестри багатьма способами).
- He is more intelligent than his classmates, but less sociable (Він більш розумний за своїх однокласників, але менш товариський).
- This restaurant is as good as that one (Цей ресторан такий же хороший, як той).

Українська мова також має відповідні сполучники та форми порівняння, і їх використання може бути досить схожим до англійської мови.

В українській мові для вираження порівняння можуть бути використані сполучники "як", "так само як", "на відміну від", "подібно до", "також", "крім того" та "а", "але", "однак" для показу різниці між порівняними елементами.

Також українська мова має спеціальний випадок складного речення - порівняльний зворот, що використовується для порівняння двох різних елементів. Порівняльний зворот містить у собі порівняння та зворотній зв'язок з підрядним реченням.

Наприклад:

- Ще одна справа, що має велике значення, - це розвиток туризму, який принесе до державного бюджету значні кошти порівняно з іншими галузями (порівняльний зворот).
- Як Леся Українка, так і Тарас Шевченко були видатними поетами (сполучник "як").
- На відміну від мене, він завжди приходив вчасно (сполучник "на відміну від").
- Його голос звучав подібно до голосу солов'я (сполучник "подібно до").
- Ти працюєш добре, але маєш занадто багато перерв (сполучник "але").
- Він любить подорожувати, однак йому не подобається літати літаком (сполучник "однак").

2.2 Використання складних речень у письмових та усних виразах

Використання складних речень у письмових та усних виразах англійської та української мов досить схоже. Обидві мови мають свої види та структури складних речень, що можуть використовуватися для передачі інформації та висловлення власних думок.

У письмових виразах англійською мовою можна використовувати складні речення, щоб передавати інформацію про послідовність подій, аргументувати та висловлювати думки, описувати залежності між фактами та подіями тощо. Усне вживання складних речень в англійській мові допомагає донести інформацію, зокрема переконати аудиторію, висловити свої думки та враження, підкреслити важливі моменти тощо.

В українській мові також є свої типи складних речень і структури, які можна використовувати як у письмовому, так і в усному висловлюванні. Наприклад, у письмових українських висловлюваннях складними реченнями можна передавати інформацію про послідовність подій, висловлювати думки й міркування, окреслювати залежності між фактами й подіями. Усне вживання

складних речень в українській мові може використовуватися для передачі інформації, висловлення думок і вражень, підкреслення думок тощо.

При вживанні складних речень важливо дотримуватися правил граматики та будови мови. Слід також враховувати контекст, у якому використовуються складні речення, і аудиторію оратора.

У письмовій та розмовній англійській та українській мовах складні речення можуть використовуватися для передачі складних ідей і вираження зв'язку між діями, подіями чи ідеями. Використання складнопідрядних речень допомагає покращити зв'язність і логічність тексту та надати глибшого змісту.

Наприклад, в англійській мові складні речення можуть використовуватися для передачі послідовності подій, що сталися в минулому: "I went to the store and bought some groceries, but then I realized I forgot my wallet at home." Також вони можуть використовуватися для вираження причинно-наслідкових відносин: "I didn't study for the exam, so I didn't do well."

Українські складні речення можуть бути використані для передачі послідовності подій, аналогічно до англійської мови: "Я пішов до магазину, купив продукти, але потім зрозумів, що забув гаманець вдома." Також вони можуть використовуватися для вираження причинно-наслідкових відносин: "Я не вчився на іспит, тому не здав його добре."

В обох мовах складні речення можуть використовуватися для вираження альтернатив, вираження концептуальних ідей і передачі глибшого значення. Проте необхідно пам'ятати, що для забезпечення чіткості й зрозумілості тексту складні речення мають бути граматично правильними й логічно пов'язаними.

Висновки до другого розділу

Підсумовуючи другий розділ, можна зробити такі висновки:

Українська та англійська мови мають різні особливості у вживанні складних речень. В українській мові складніша система сполучників і багато різних способів з'єднання простих речень.

В англійській мові складні речення часто утворюються за допомогою підрядних та сполучникових конструкцій, таких як "if", "because", "although", "while" та інші.

Натомість, в українській мові використовується багато сполучників і різні варіанти підрядних речень, зокрема умовні, часові, допустові, причинові, наслідкові та порівняльні.

Обидві мови мають різноманітні складні конструкції речень, які дозволяють використовувати їх у різних стилях і на різних рівнях офіційності.

Важливо розуміти граматичні та синтаксичні особливості складних речень в англійській та українській мовах, щоб правильно використовувати їх у мовленні.

Аналіз зразків складних речень покращить вашу здатність конструювати складні речення, розрізняти різні типи складних речень та ефективно використовувати їх у своєму мовленні.

Вивчення складних речень в англійській та українській мовах допомагає розвивати мовні навички, розширювати словниковий запас і покращувати побудову та виразність мовлення в обох мовах.

ВИСНОВКИ

Складні речення є важливим елементом мовної структури як в англійській, так і в українській мовах, що дозволяє виражати складні ідеї та пов'язувати різні думки та концепції.

В англійській та українській мовах складні речення можуть бути побудовані за допомогою різних синтаксичних конструкцій, зокрема підрядних, сполучникових, послідовних, одночасних, протиставних та інших.

В англійських складних реченнях часто використовуються різні типи підрядних конструкцій, такі як умовні, часові, причинові, наслідкові та порівняльні, щоб виразити різні відношення між різними реченнями.

В українській мові існує багато різних сполучників і підрядних конструкцій, які можуть виражати різні відношення між реченнями, такі як умова, мета, причина, час, місце і спосіб.

Використання складних речень урізноманітнює та увиразнює ваше мовлення. Однак важливо дотримуватися правил граматики та синтаксису при створенні складних речень, щоб уникнути неправильного використання та непорозумінь.

Вивчення складних речень в англійській та українській мовах є важливим кроком на шляху до оволодіння цими мовами, розвитку мовних навичок, збільшення словникового запасу, покращення розуміння та використання складних речень у мовленні.

Між англійською та українською мовами можуть існувати відмінності в граматичних особливостях, таких як структура, типи підрядних структур, порядок слів і використання сполучників, тому важливо враховувати ці відмінності при використанні складних речень.

Вивчення та розуміння складних речень допомагає покращити мовні навички, оскільки дозволяє висловлювати більш складні думки та ідеї в письмовій та усній формі.

Правильне використання дозволяє уникнути монотонності та одноманітності у мовленні та зробити його більш виразним і цікавим для слухача.

Таким чином, англо-українські складні речення є важливим компонентом мовної структури, що дозволяє виражати складні думки, пов'язувати різні ідеї та концепції, розширювати мовні навички та розвивати лінгвістичну компетенцію. Слід пам'ятати, що кожна мова має свої

особливості у використанні складних речень, і вивчення цих відмінностей може покращити вміння використовувати їх на практиці.

Тому вивчення та використання складних речень в англійській та українській мовах є важливою частиною розвитку мовленнєвих навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко М.Г. "Складні речення в українській мові: семантико-синтаксичний аспект" (2016)
2. Добровольська Г.Г. "Сучасний англійський синтаксис" (2012)
3. Єрмоленко О.І. "Синтаксис англійської мови: теоретичний та практичний аспекти"(2018)
4. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов : навч. посіб. / І.В. Корунець. Вінниця: Нова книга, 2003, ст. 390
5. Мельник В.В. "Складні речення в українській мові: сучасний стан досліджень" (2015)
6. Мельник В.В. "Складне речення в українській мові" (2011)
7. Мельник, В.В. "Об'єднання речень в складні речення в англійській та українській мовах: лексико-граматичний аналіз" (2019)
8. Мельник, В.В. "Типи складних речень в англійській мові" (2012)
9. Ніконова В.Г. Курс теоретичної граматики сучасної англійської мови : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2018, ст. 149
10. Diessel, H. "Complex Sentences: A Cross-Linguistic Typology" (2011)
11. Oliynyk, I. (2020). "Syntactic Patterns of Complex Sentences in English and Ukrainian: A Corpus-Based Study". Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія, 25, ст. 39-47
12. Riabtseva, O. (2018). "Comparative Analysis of Complex Sentence Structures in English and Ukrainian: A Corpus-Based Study". Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія, 26, 69-77.
13. Rodney Huddleston, Geoffrey K. Pullum "The Cambridge Grammar of the English Language" (2012)
14. Shkolnyk, A. "Types of Complex Sentences in English and Ukrainian: A Contrastive Study" (2010)
15. Tarasenko, V. (2020). "Comparative Analysis of Complex Sentences in English and Ukrainian: A Contrastive Study". Вісник Київського

національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія, 29, 108-114.